

NATUURBEHEER VRAAGT CONSEQUENT OVERHEIDSBELEID

Tot circa 1900 bepaalden bodem en waterhuishouding nog waar wat geproduceerd kon worden. Een eeuwenlang voortgezet extensieve bodemgebruik leverde in samenhang met de bestaande bossen en natuurgebieden zeer karakteristieke en soortenrijke levensgemeenschappen op. Hoe anders gaat het er nu aan toe. De beperkingen van de natuurlijke bodemvruchtbaarheid voor onze voedselproductie zijn geslecht. Mede dankzij de moderne gewasbeschermingsmiddelen zorgt dit nu voor topopbrengsten. Het heeft ons welvaart gebracht, maar ook een enorm verlies aan biodiversiteit.

Toen in de jaren zeventig stilaan duidelijk werd dat het uitsluitend veiligstellen van de bestaande natuurgebieden volstrekt ontoereikend was, kwam de overheid met drie Groene nota's als een antwoord hierop. Vooral één ervan, de Relatienota, moest de teruggang in biodiversiteit in het agrarisch buitengebied stoppen. De relatie tussen natuur en landbouw stond hierin centraal en is er verder uitgewerkt door het aanwijzen van reservaatgebieden (te beheren door natuurorganisatie) en beheergebieden (te beheren door de boeren).

In de tachtiger jaren deed zich een bijzondere ontwikkeling voor. In het recent drooggelegde Zuid-Flevoland ontstond spontaan een natuurgebied dat zijn weerga in West-Europa niet kent; de Oostvaardersplassen. Hiermee werd in één klap duidelijk dat met goede basiscondities voor natuurlijke processen met succes natuurontwikkeling opgang gebracht kon worden. Natuurontwikkeling als beleidsspoor was geboren.

De Rijksoverheid komt begin jaren negentig met het ambitieuze Natuurbeleidsplan, een plan voor de realisatie van een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Nederland voor 2018. Voor bestaande natuurterreinen, reservaatgebieden en de nieuwe natuurontwikkelingsgebieden werd een verwerfstaakstelling ten behoeve van de natuurterreinbeherende organisaties ingesteld. De beheergebieden zijn als vanouds bedoeld voor beheer door agrariërs.

Vanaf het midden van de jaren negentig is er, mede door de herijking van het Europees landbouwbeleid, een toenemende belangstelling voor agrarisch en particulier natuurbeheer. Ongetwijfeld komt deze belangstelling primair voort uit de wens om aanvullend inkomen te verwerven uit natuurbeheer. De rijksoverheid voorziet sinds 2000 hierin door middel van Programma Beheer. De (subsidie)regeling is gebaseerd op resultaatbeloning op basis van natuurdoelpakketten. De regeling veronderstelt een grote maakbaarheid van de natuur. Het is dan ook bepaald niet denkbeeldig, omdat deze vanuit een oogpunt van financieel rendement het aantrekkelijkst en bedrijfszekerst zijn. Beheer door particulieren en agrariërs wordt

meer als een aanvullend en parallel spoor gezien, waarbij de aankoop-aankstelling voor de bestaande natuurgebieden, de reservats- en natuurontwikkelingsgebieden volledig van kracht bleef.

Het beleid van het inmiddels demissionaire kabinet wekt grote verbazing bij de gevestigde natuurbescherming. De huidige minister zet nog sterker in op natuurbeheer door particulieren en agrariërs en heeft aangekondigd 50% te willen bezuinigen op aankopen. Hij wil dit ondervangen door een intensivering van agrarisch en particulier natuurbeheer. Nu twijfel ik niet aan het belang van agrarisch en particulier natuurbeheer, maar dan vooral voor de eenvoudigere en makkelijker realiseerbare en rendabel afrekenbare doelen. Grote twijfel heb ik echter wanneer dit in de plaats komt van beheer door natuurorganisaties, en vooral daar waar een complexe aanpak vereist is en het beheer financieel minder profijtelijk wordt. Hier zo

draconisch bezuinigen op aankopen, betekent afbraak van het zorgvuldig opgebouwde instrumentarium en het inslaan van een heilloze weg voor de sector. Verder verlies aan biodiversiteit en kwaliteit van onze leefomgeving zal het gevolg zijn.

Op de aankoop van bestaande natuurterreinen wordt zelfs 100% bezuinigd. Dit is volgens de minister niet meer nodig, omdat ze voldoende planologisch beschermd zijn. Hoe moet het dan verder met de natuurherstelprojecten in de wat eigendom betreft versnipperde natuurgebieden? Vernatting is dan al meteen een onoplosbaar probleem, maar ook integraal beheer stuit op problemen. Uit de beheerpraktijk van het Limburgs Landschap blijkt niet anders dat pas na verwerving tot inrichting en natuurherstel kan worden overgegaan. Zo ging het met de vennen op de Banen en daarom lukt het niet met het half in eigendom zijnde Sarsven, zo ging het met de vennen op de Hamert en zo gaat het momenteel met de Ravenvennen en zo, zal uit

dit themanummer blijken, zal het ook gaan in het Weerterbos. De maatregelen komen dan ook neer op het platleggen van de sector. Een sector, die juist uit een diep dal omhoog aan het klimmen was, met een breed maatschappelijk draagvlak en tevens van groot belang voor de plattelandsvernieuwing. Ik vrees dan ook dat uiteindelijk ook de landbouw hier niet wel bij vaart. Ook vanuit een bredere context beschouwd is de ingeslagen weg voor mij onbegrijpelijk en inconsequent. Ik kan dan ook slechts hopen, dat de nu ingeslagen weg snel weer verlaten zal worden. Natuurbeheer vraagt immers om een consequent overheidsbeleid.

Ger Frenken

Directeur-rentmeester Stichting het Limburgs Landschap

